

מסורת הש"ס

(א) מדות פ"ד מ"ו, (ב) לקמן (ד, כס"א לחא, ד) כס"א: ששכ ולישכ,

תורה אור השלם

1 הוציע התחתנה חמש באמה רחבה והתיכנה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מגרעות נתן לבית קיבץ הוצה לבלתי אחו בקירות הבית: מליכ"א ו 1 2 והצלעות צלע אַל צלע שולש ושלישים פעמים ובאות בקיר אשר לבית לצלעות קיבץ קיבץ לזירות אחוים ולא יהיו אחוים בקיר הבית: יחזקאל מא ו 3 ודתא קנה אחד ארך קנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות וסף השער מאצל אולם השער מרבית קנה אחד: יחזקאל מ ז

גליון הש"ס

כתנ"י לא מבר יציעי ע"י כסל"ש כפי מדרים דף ט ע"ה ד"ה וסכ"א:

מוסף תוספות

א. ואלו הם ודאי היציעים הסובבים להיכל שמשל צדדים וכן היו שלשים ושלש כדאימא במסכת מדרת (פ"ד מ"ג), ריעז"א. ב. [נ"י] כותל ההיכל שמפסיק בין ההיכל ותא, וכותל התא שמפסיק בינו ובין רשות הרבים. ד. רמה. ג. שערב כותל ההיכל לא היה שוח בכל מקום שאם כן היו צריכות לנקב החומה לתחוב בה ראשי הקורות של התא ולא יצאו לעשות פן ירקבו. מוס' יומא נג. ד. וכותל התא ה' אמות ומחצה, שס. ו. שהיה מגרע חצי אמה מכל כותל. ט. א. דהיינו אורך המגרעת הראשונה היא שו המגרעת השניה ארכה שבעה. טס.

רבינו גרשום

המוכר את הבית. סתם: יציע. מפרש בגמ': שהיא פתוחה לתוכו. דמחו דמיא כיון דתשמישו בבית מוכר אפי"ה אינו מוכר: בזמן שיש לו מעקה גבוה י' טפחים. דבר חשוב בפני עצמו לא מוכר. וכן היו רגילין שהיו משמישין בגנותיהן: אפתא דהבא היו עליה ולא כהנאו אפתא דסוף חזקת הבתים: בראק חלילה. הוא פרוזדור שערושין בפני הבית ולועזין פרוזיא: מ"ד אפתא. אינו

מוכר אפי"ם שפתוח לבית כל שכן בראק חלילה שלפני הבית שפתוח לחצר ולבית ודבר חשוב לעצמו: אבל מאן דאמר דבראק חלילה. לא מיוזבנא דחשיב: ג' שמות יש לו. במקרא: והיציע התחתונה. אלו לשכות שהיו בנזיות חוץ לכותל בהמ"ק תחתים שנים ושלישים זו על גב זו. וכי האי גונא היו בנזיות דק"ל דכותל ההיכל עביו שש אמות מלמטה כנגד היציע התחתונה והיא היתה חמש באמה רחבה וכנס אמה מכותל ההיכל כנגד תקרה של יציע התחתונה ועל אותה כניסה שוככות קצות קורותיו של יציע וממנו למעלה כנגד יציע התיכונה היה עביו של כותל היכל חמש אמה ולהכי הוה תיכונה שש באמה רחבה וכנגד תקרה של תיכון כנס אמה בכותל היכל שעל אותה כניסה קצות קורות תיכון שוככות וכנגד היציע שליש היה עובי הכותל היכל ד' אמות. ולהכי והשלישית שבע באמה רחבה וכנס עוד אמה מקום שקורותיו שוככות. נמצא מן תקרה השלישית ולמעלה עביו של כותל ג' אמה

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

המוכר אם הבית. סתם: היציע.
בגמרא מפרש. ואינו ככלל בית אע"פ שפתוח היציע לתוכו של בית דליכא למימר דכיון דתשמישו לבית מכרו עם הבית אפי"ה אינו מוכר: ולא אם החדר. אע"פ שהוא לפניס מן הבית

דכיון דאין תשמישו כשל בית שאינו עשוי אלא להצניע שם חפציו לשמור כמין תיבה הלכך אינו ככלל בית: בזמן שיש לו מעקה כו'. הוי חשוב בפני עצמו ולא בטיל אגב בית: **גב' אפסא.** אפנטמ"ן צנין נמוך אצל הבית מצדו או מאחוריו: **בדקא חלינה.** איהו נמי כמין אפתא סמוך לבית אלא שעשוי חלונות חלונות לנוי לדר"ש בלע"ו והיינו לשון חלילה על שם שכתליו חלול כל סביביה ועשוי חלונות כן נראה בעיני: **כ"ש בדקא חלינה.** דאינו מוכר דאין תשמישו דומה לתשמישו של בית כלל שהרי לנוי עשוי ולהקר שם: **אצל אפסא.** שהוא סתום כבית דמי תשמישו לתשמיש דבית טפי ומוזדנא ככלל בית: **היציע הפתוחה וגו'.** ג' היו זו על גב זו כו"ו וכל אחת ואחת מרחצת אמה מחצרתה כשזיל שהיו כונסין את החומה אמה להושיע ראשי קורות של תקרה המפסקת צין יציע לליע **כדכתיב** (מ"ב|ו|) כי מגרעות דהיינו כניסמ החומה נתן לבית סביב לצלתי אחו בקירות הבית כלומר שלא יטערך לנקוב את קירות הבית לתחוב שם ראשי קורות: **דכפיצ.** ציחוקאל: **הלענוס אלע אל ללע וגו'.** ופשטיה דקרא כתיאס מיירי: **קנה אחד אורך וגו'.** היינו שש אמות שכן מדה הקנה כדמפרש ציחוקאל (מ|ו|) ואליע התיכונה קאי דהויא שש אמות: **ואיציע אימא מהכא.** נפקא לן דתא היינו צנין שאחורי בית דהיינו יציע דקחשיב תא אחורי ההיכל: **כותל ההיכל שש כו'.** משנה במסכת מדות דקחשיב אורך ההיכל מן המזרח למערב מזה אמה כותל האולם חמש כו' ומדקא חשיב תא לבסוף ש"מ היינו יציע: **כותל ההיכל שש.** עובי הכותל שאחורי בית קדשי הקדשים: **והסא שש.** חללו של תא מן המזרח למערב: **והסא הסא.** כותל מערבי שלו עביו חמש: **אמר מר זוטרא.** הא דמתן לא מכר את היציע והוא דליכא ד' אמות על ד' אמות חשוב בפני עצמו ואי לא לא: **לא אם הצור.** סיפא דמתני' דהמוכר את הבית לא מכר את היציע היא וקאמר דגם את הצור ואת הדות אינו ככלל בית: **צור בחפירה.** דות צננין: **אע"פ שכסב לו.** בית זה אני מוכר לך ועומקה ורומה דלא אתא לרצויי אלא עליות ומעקה וקרקעית הבית שאם ראה מוכר לחפור תחת הבית לוקח מעכב עליו: **ה"ג גבי צור ודות אי היו ד'** אמות אינו מוכר ואי לא לא חשיב בפני עצמו **ומודבן צדדי בית בתמיה והלא סתם צור לא** הוי ארבע אמות **רוחב דבור קצר הוא: צור ודום שמישפא לחוד.** שעמוקים הם ותשמישן למים ובית שמישפא לחוד^א לפיכך אינו ככלל בית אע"ג דלא היו ד' אמות אצל יציע ובית חדא תשמישפא היו הוא מקום דירה: **לא חשיב.** ובטיל לגבי בית: **השפא יציע.** שתשמישמה שוח לגמרי לשל בית אמרת לא מיוזבן להדי בית: **חדר.** העשוי לשמירת ממונו ואין (א) דומה התשמיש לשל בית לא כל שכן ואמאי אינטריך למיהדר ולמימניה: לא

סא. המוכר את הבית. מני רב יוסף ג' שמות יש לה יציע כלע ותא.

המוכר את הבית. מני רב יוסף ג' שמות יש לה יציע כלע ותא. אליע דקרא קאי דליע דמתני' כבר פירש רב יוסף גופיה דהוי בדקא חלילה וליע דבהמ"ק לא מצינו בשום מקום שהיה עשוי כמין חלונות: **והצלעות צלע אר צע.** וכתיב זהאי קרא ולא

(ט) היו אוחזים בקירות הבית ובקרא דליע כתיב לצלתי אחו בקירות הבית ש"מ דללע וליע חד הוא^א: **ואיבעית אימא מהבא כותל ההיכל שש.** תימה לר"מ ולר"י דבמר קרא מייתי משנה דהוי כמו יהודה ועוד לקרא (ט) בפ"ק דקדושין (דף ו.) ואומר ר"י דהתם לא קפיד אלא אלשון ועוד אצל הכא דלא קאמר ועוד אמי שפיר וענין זה מצינו בכמה מקומות (צ"ק דף צג:) דבר זה כתוב בתורה ושנוי צנציאס ומשולש ככתובים ושנוי כמשנה: **והתא שש.** במיכונה איירי דלאותה היתה שש אצל תחמונה לא היתה אלא חמש כדכתיב והיציע התחתונה חמש באמה רחבה צלע דכתיב ²והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים תא דכתיב ³והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואי בעית אימא מהבא ⁶כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש אמר מר זוטרא יהוהא דהוי ארבע אמות אמר ליה רבינא למר זוטרא לדידך דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור ⁷דרתנן לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ה"נ אי הוו ארבע אמות אין אי לא לא הבי השתא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הבא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב: ולא את החדר שלפנים הימנו: השתא יציע לא מיוזבן חדר מיבעיא לא

צין בשלשה כותלי התא והמגרעת היתה חצי אמה מכל דז והיתה כותל ההיכל מלמטה שש ומחצה⁷ וכנגד התיכונה שש והשתא ניחא דכל התאים היו מרובעים התחמונה חמש על חמש והתיכונה שש על שש והעליונה שבע על שבע⁸ והא דמתן במס' מדות (פ"ד מ"ד) התחמונה רחבה ה' ורובד שש אמצעים שש ורובד שבע המגרעת קרי רובד⁹ לפי שהוא כעין שורה בולטת דרובד היינו שורה כדתנן במסכת תמיד (פ"א מ"א) בית גדול היה ומוקף רובד של אצן ומפרש בגמ' דהיינו איצטוותא ועוד יש לפרש דבבית שני היתה יציע התחמונה שש והיה חלוק מצית ראשון כמו שמצינו שחלוקין תאים שלעתיד במשכן ציחוקאל דכתיב הם ורוחב האלע ד' אמות ה"נ שמא קך היו חלוקין מצית ראשון ומצינא למימר דחשיב שפיר מלמטה: לא

רעיו: והצלעות צלע אל צלע. ולא היו אחוזות בקירות הבית אלא כדאמרן במגרעות: והתא. היינו יציעי: ובין התאים. כלומר בין תא לתא ה' אמות: ואיבעית אימא מהבא. מצי יליף דתא היינו יציע של אחור הבית דקא חשיב במדות דכותל ההיכל עביו שש והתא שש היינו יציע: אמר מר זוטרא. היכי אמר' מכר את הבית סתם ולא מכר את היציע והוא דהריא יציע ד' אמות ברוחב דמקום חשוב בפני עצמו הוא: ה"ג. בור ודות אי היו ד' רוחב אין מכורין אי לא לא והא בור לא היו ד' אמות רוחב: האי תשמישתא. בבית לחוד הוא שהולכין בו ושובכין בו ובור ודות עומדין לתשמיש אחר משה"אפי' פחות מד' אמות לא מכר אבל הכא גבי בית יציעי אידי ואידי חדא תשמיש מקום דירה. הלכך אי היו ד' אמות חשוב הוא לעצמו ולא מכר ואי לא לא: השתא יציע. דתשמיש הבית הוא אמרת לא מוזבנא. חדר בפני עצמו דלאו תשמיש בית הוא אלא לישן בו או להצניע בו חפצים מיבעיא דלא מודבן:

עין מושפמ נר מצוה

א א מיי פכ"ה מהל' מכירה הל' א סמג עשין פכ טוש"ע ח"מ סי' ריד סעיף א:

ב ב ג מיי שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:
ג ד ה מיי שם הל' א טוש"ע שם סעיף א:

הנהגות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה מדר וכו' ואין תשמישו דרומה לשל בית: (ב) תוס' ד"ה והצלעות וכו' ולא יהיו אחוים בקירות הבית: (ג) ד"ה ואיציעות וכו' ועוד לקרא דהכי מקשה בפ"ק דקדושין:

לעזי רש"י

אפנטמ"ן [אפינטמ"ן].

מכנה נמוך מאחורי

בית או כבידו.

לודי"ש [לודי"ש]. שרף.

מוסף רש"י

היציע התחתונה חמש באמה רחבה. והמיכנה שש בלמה רחבה ושלישית שבע בלמה רחבה, למה, כי מגרעות נתן לבית סביב חוץ, קומת התא חמש אמות וכשעולה כותל ההיכל חמש אמות גורע את עביו וכנס בו אמה לפניס והיטת כל אותה מיקא אלפי קירות גג עליית התא, היא קרקעית לאמצעית, וכשעולה שער כנס אמה לבית ראשי קירות עליית האמצעית, שהיא קרקע העליונה, נמצאת לאמצעית רחבה מן התחמונה אמה, והעליונה רחבה מן התיכונה אמה (מכ"ב ח א.) מל אלא צלע אל צלע. תא אלא תא ותא על תא (יחזקאל תא ו.) והתא. הוא יציע שקורין אפנטו"ן בלע"ו (שם ח א.). לא את הבור ולא את הדות. המוכר את הבית לא מכר את הצור שבה או את הדות, צור בחפירה כלל צנין כלום, ודות צננין (ש"כ"ו) אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. כדלוקמא רב דימי בגמרא (קטן טב.) דעומקא ורומא סתמא לא קני ואהני עומקא ורומא למקי עומקא ורומא ולא למקי צור ודות שתשמישין חלוק מן הבית, שאני עשוי אלא לצאוב ממנו מים (לקמן טז. ובכו"ז לקמן קלח.).

רבינו גרשום (המשך)

והיינו כי מגרעות היינו כניסות לבלתי אחור בקירות הבית כדי שלא יהיו צריכין לנקוב הכותל בשביל הנחת הקורות שלא יחא הכותל מוכר אפי"ם שפתוח לבית כל שכן בראק חלילה שלפני הבית שפתוח לחצר ולבית ודבר חשוב לעצמו: אבל מאן דאמר דבראק חלילה. לא מיוזבנא דחשיב: ג' שמות יש לו. במקרא: והיציע התחתונה. אלו לשכות שהיו בנזיות חוץ לכותל בהמ"ק תחתים שנים ושלישים זו על גב זו. וכי האי גונא היו בנזיות דק"ל דכותל ההיכל עביו שש אמות מלמטה כנגד היציע התחתונה והיא היתה חמש באמה רחבה וכנס אמה מכותל ההיכל כנגד תקרה של יציע התחתונה ועל אותה כניסה שוככות קצות קורותיו של יציע וממנו למעלה כנגד יציע התיכונה היה עביו של כותל היכל חמש אמה ולהכי הוה תיכונה שש באמה רחבה וכנגד תקרה של תיכון כנס אמה בכותל היכל שעל אותה כניסה קצות קורות תיכון שוככות וכנגד היציע שליש היה עובי הכותל היכל ד' אמות. ולהכי והשלישית שבע באמה רחבה וכנס עוד אמה מקום שקורותיו שוככות. נמצא מן תקרה השלישית ולמעלה עביו של כותל ג' אמה